

Ett feministiskt perspektiv på stadsplanering i ett land som byggts av ett starkt patriarkat

Ibland blir en enskild människa en symbol för kampen mot ett förtryck som kräver människoliv och skapar fruktansvärda lidanden. Så är det med medborgarrättskampen Rosa Parks. Så är det med kvinnorrättskampen Malala Yousafzai. Så är det även med Jyoti Singh. Jyoti Singh var den indiska kvinnan som i New Delhi år 2012 blev utsatt för en gruppvåldtäkt så brutal att den berövade henne livet. Hon är nu en symbol för kampen mot det förtryck som många kvinnor utsätts för i Indien idag. En symbol för den kontroll som män kan utöva över kvinnor i den offentliga miljön. En symbol för hur illa det kan sluta.

Jyoti Singhs livsöde ledde till en våg av protester runt om i världen. Genom protesterna förstärktes kravet på förändring men framförallt föddes en handlingskraft. Det är den handlingskraften som människor möter hos Safecity, en organisation som startades av Elsa D'Silva i slutet av år 2012. Syftet är bland annat att belysa det stora mörkertal som omger sexualbrott i Indien, där paralleller kan dras till situationen i Sverige. Sedan starten har organisationen utvecklats och de arbetar nu på olika sätt för att öka kvinnors plats i det offentliga rummet. Ett verktyg de använder är bland annat den fysiska miljöns påverkan på säkerheten och tryggheten:

- Vår data hjälpte oss exempelvis att identifiera en hotspot i ett slumområde i Delhi, precis vid ett café. Män brukade hänga där, vara hotfulla och stirra på kvinnorna och flickorna som gick förbi. Därför organiserade vi en workshop där väggen bakom kiosken målades med stirrande ögon och uppfordrande budskap. Inom en vecka upphörde männens beteende och kvinnorna kunde gå förbi caféet ifred, säger D'Silva.

De slutsatser Safecity har dragit kring vad som påverkar kvinnors trygghet i det offentliga rummet liknar de slutsatser som finns internationellt. Organisationen lyfter vikten av en god belysning, större kvinnonärvaro och en miljö som är jämn vad gäller folktäthet och funktioner. D'Silva beskriver själv organisationen som feministisk och hon menar att feministiska teorier av allra högsta grad är nödvändiga för att kvinnors behov ska tillgodoses i en värld som planerats av män.

- De senaste rapporterna visar på att det finns 37 miljoner mer män än kvinnor i Indien. Det indikerar mot både en kraftig ökning av det dödliga våldet mot kvinnor samt patriarkala attityder som nedvärderar kvinnor och flickor. Jag hade tur som växte upp i en familj där jag behandlades på samma sätt som min bror. Alla kvinnor i Indien är inte lika lyckosamma. Där är säkerheten och tryggheten i den offentliga miljön en viktig aspekt eftersom kvinnors utsatthet annars kan utnyttjas som ett argument som begränsar kvinnors fri- och rättigheter ytterligare, säger D'Silva.

Mina tankar förs till Krishnas (2013) studie som visat att flickor i delstaten Haryana har dubbelt så hög risk att dö upp till fyraårsåldern, jämfört med pojkar. Orsaken är undernäring, diarré eller för tidig födsel. Dessutom visar studien hur selektiva aborter genomförs i alla samhällsklasser. Samtidigt är Indien ett stort land där kulturen kan variera kraftigt beroende på plats. Safecitys kampanjledare Titas Ghosh beskriver hur chockad hon blivit när hon flyttat från Mumbai till New Delhi:

- I Mumbai och Calcutta skulle jag kunna röka utan att någon höjer ett ögonbryn. I Delhi är jag ibland rädd för att andas, säger Ghosh.

En relevant fråga att ställa i sammanhanget är om det överhuvudtaget går att dra paralleller mellan Indien och Sverige. Till viss del är det möjligt, även om omfattningen och strukturen skiljer sig åt. Festivalen Bråvalla uppgav exempelvis att de bland annat lade ned på grund av de sexuella övergrepp som kvinnor utsattes för under festivalen. I år anordnades festivalen Statement – som marknadsfört sig genom texten ”världens första stora musikfestival som är fri från cis-män”. Att rörelsen #metoo visat att Sverige har ett problem med män som anser sig ha rätt till kvinnors kroppar behöver väl knappast motiveras ytterligare. Men i en jämförelse med Indien ryggas människor tillbaka. Det vanliga antifeministiska argumentet ”inte alla män” förändras till det mer patriotiska ”inte våra män”.

Safecitys Youth Outreach Officer, Vanshika Deswan, menar att organisationens största utmaning är att få män att förstå deras privilegier och börja delta i diskussionerna. Hon lyfter samtidigt betydelsen av att lyssna till de berättelser som ges, eftersom drabbade ofta inte har någon kunskap om deras rättigheter. D’Silva är också inne på vikten av att ge de tysta en röst:

- Att förändra våldsamma kulturer handlar delvis om politik, men också om att ge människor en röst. Genom att använda kvinnors berättelser har vi fler exempel då poliser har förändrat och ökat sina patruller eller att kommuner har åtgärdat felaktig belysning och byggt säkra offentliga toaletter. Tillsammans med en partnerorganisation i Nepal lyckades vi även införa bussar som enbart är till för kvinnor, säger D’Silva.

En buss enbart för kvinnor. I Sverige förs liknande diskussioner om att införa parker och tågagnar som exkluderar män. Gymmen finns redan, och nu en festival. Återigen hamnar den feministiska stadsplaneringen vid ett vägskäl. Ska den förhålla sig till existerande strukturer och därigenom riskera att indirekt bejaka dem? Eller ska stadsplaneringen enbart användas för den visionära framtiden? Vägen framåt ligger troligtvis någonstans där mitt emellan och behöver avgöras av kontexten.

Artikeln är skriven av kriminologen Marika Johansson (Stiftelsen Tryggare Sverige)